

TÜRKİYE SOLUNDAKİ AB'CİLİĞİN SENDİKAL ALANDAKİ YANSIMALARI

Teori Dergisi, Ocak 2009

Yıldırım Koç

Türkiye işçi sınıfı ve sendikacılık hareketinde yönetiminde sol eğilimli kişilerin bulunduğu düşünülen (sanılan, ileri sürülen) sendikaların Avrupa Birliği (eski adlarıyla, Ortak Pazar, Avrupa Ekonomik Topluluğu, Avrupa Topluluğu) konusundaki tavırlarına en ilginç örnek, DİSK'tir. DİSK'in yetkili organlarının aldığı kararlarda ve izlediği çizgide bu konuya ilişkin tavır değişikliği incelenmeye değer.

DİSK, 12 Eylül öncesinde, Avrupa Ekonomik Topluluğu'nu (Ortak Pazar'ı) emperyalist güç odağı olarak kabul etti, ona karşı mücadele yürüttü. DİSK'in emperyalist ülkelerin komünistlerin hakimiyeti altında olmayan sendikalarına yaklaşımı da eleştirdi.

DİSK'in 12 Eylül 1980 sonrasındaki tavrı ise bunun tam tersidir. DİSK, bu dönemde, önce Avrupa işçilerine şükranlarını sundu. DİSK'in Avrupa'ya ilişkin "emperyalist" söylemi de sona erdi. DİSK, ayrıca, Avrupa Birliği'nin hükümeti konumundaki Avrupa Komisyonu'ndan doğrudan veya çeşitli kuruluşlar üzerinden (aracılığıyla) yüklü miktarda para aldı, kendi kuruluş ilkelerini açık bir biçimde çiğnedi.

DİSK'İN 12 EYLÜL 1980 ÖNCESİNDEKİ TAVRI

DİSK'in 13-15 Şubat 1970 günleri toplanan 3. Genel Kurulu'nda Ortak Pazar konusunda alınan karar şöyleydi: "**Karar 31:** Türkiye'nin Ortak Pazar'a iştirak etmemesi için mücadele edilmesine, Amerikan emperyalizmine ve yabancı sermayenin Türkiye'ye girmemesi için DİSK olarak gerekli kampanyanın açılmasına dair karar önerisinin kabulüne oybirliği ile karar verildi."

DİSK, TÖS, TEKSEN, ÜNAS ve bazı mühendis odalarının, 1 Nisan 1971 günü Başbakan Nihat Erim'e sundukları mektupta yer alan temel talepler arasında Ortak Pazar'a karşı çıkış da vardı:¹

"Emperyalizm, Türkiye'yi ideolojik, politik, ekonomik ve askeri alanlarda egemenliği altında tutmaya ve tüm geri bıraktırmış ülkelere empoze ettiği siyasi meta olan faşizmi, değişik biçimler arkasında, yıllardan beri Türkiye'de uygulamaya çalışmaktadır. Özellikle son yıllarda hızı artan kapitalistleşme süreci içinde üretim güçlerinin gelişmesi ve başta işçi sınıfımız olmak üzere, çıkarları emperyalizm ve işbirlikçileri ile çelişen bütün sınıf ve tabakaların emperyalizme ve onun faşizmine karşı mücadeleye girişmesi, işçiler, köylüler, öğretmenler, kamu personeli, devrimci gençlik, v.b. üzerindeki faşist baskıların gittikçe şiddetlendirilmesine yol açmıştır.

"Türkiye'de bugüne değin 'anarşi' olarak isimlendirilen ve devrimci güçleri ezmek için gerekçe olarak kullanılmak istenen durum; aslında, emperyalizmin ve işbirlikçisi hakim sınıfların, devrimci sınıf, tabaka ve zümreler üzerinde uyguladıkları sömürü ve terörün objektif ve doğal bir sonucudur. Bu sonuçtur ki, Demirel Hükümetinin düşürülmesine neden olmuştur.

"Anarşi'nin ortadan kaldırılabilmesi, her şeyden önce, emperyalizmin ve onun faşizminin Türkiye halkı üzerindeki sömürü ve baskısının yok edilmesine bağlıdır.

"Başta işçi sınıfı ve yoksul köylüler olmak üzere, bütün devrimci sınıf, tabaka ve zümreler, emperyalizmin Ortak Pazar, konsorsiyum gibi uluslararası örgütleriyle, şartlı ve bağımsızlığımızı sınırlayıcı yardım antlaşmaları ile ekonomik alanda; NATO, CENTO gibi paktlar ve ikili anlaşmalarla askeri ve politik alanda; Amerikancı bir eğitim sistemi uygulatarak, gerici

¹ 7 sayfalık çoğaltma metin.

ideolojilerle ve finans-kapitale bağımlı kitle haberleşme araçları ile kitleleri şartlandırarak ideolojik alanda sürdürdüğü egemenliğe son verinceye, emperyalizmin geri bırakılmış ülkelere uyguladığı siyasal sistemi olan faşizmi bütün araç ve yöntemleriyle yok edinceye kadar mücadelesini sürdürecektir.”

DİSK'in 5. Genel Kurulu'na sunulan **Çalışma Raporu**'nun ilginç tespitlerinden biri, emperyalist ülkelerin işçi sınıflarına yönelik bir eleştiridir. Bu tür eleştiriler, 1975 yılındaki 5. Genel Kurul'dan sonra gündeme gelmedi. Emperyalist ülkelerin işçi sınıflarının emperyalist sömürden yararlandıkları saptamasının işçi sınıfı ve sendikacılık hareketinin ittifakları üzerindeki etkisi ise ele alınmadı. DİSK'in bu önemli tespiti şöyledir:² “Emperyalist ülkelerdeki tekeller niçin yabancı işçi ister? Yabancı işçi çalıştıran ülkelerdeki yerli işçiler emperyalistlerin bütün dünyayı talan etmeleri sonucu kendilerine verilen yüksek ücretler ve sağlanan diğer toplumsal yararlar nedeniyle, az gelişmiş ülkelerdeki işçilere oranla çok daha iyi şartlar altında yaşamaktadırlar. Bunun tabii bir sonucu ise çalışmak için daha fazla para ve daha temiz ve rahat işler istemeleridir. Emperyalist ülkeler işçilerinin çalışmadıkları ve çalışmak için çok daha fazla ücret istedikleri bu işler için az gelişmiş ülkelerdeki işsizler ordularının neferleri getirilmektedir.”

1975 yılında DİSK'in Ortak Pazar konusundaki tavrı çok açıktı: DİSK, Ortak Pazar'ı veya Avrupa Ekonomik Topluluğu'nu emperyalist bir merkez olarak görüyordu. Ancak, 12 Mart 1971 Darbesi sonrasında yaşananlar karşısında ABD ve AET emperyalizminin farklı tavrını da dikkate alıyordu. DİSK'in bu konudaki görüşleri şöyle ifade ediliyordu:³ “Türkiye'deki 'olağanüstü' rejimin 'olağan' bir rejime dönüşmesi konusunda ABD ile AET (Avrupa Ekonomik Topluluğu Ortak Pazar) emperyalizmi arasında bir tutum farkı oldu. ABD'nin aksine, Avrupa burjuvazisi Türkiye'de seçimlerin yapılmasını ve parlamentonun ayakta kalmasını desteklemiştir.”

DİSK'in Ortak Pazar konusundaki görüşlerini Genel Başkan Kemal Türkler şu şekilde ifade ediyordu:⁴

“Ülkemizin Ortak Pazar'a üyeliği 150 yıldır süren kapitalist batıya bağlanma politikasının bir devamıdır. Daha 1838'de imzalanan ticaret anlaşmaları, Osmanlı pazarını yabancı tüketim mallarına açmış, dış ticaret açığı ile dış borçları arttırmış ve ekonomi yabancı ve yerli sermayenin egemenliğine geçmiştir. Çokuluslu tekellerin egemenliğinde Ortak Pazar'la gelişen ticari ve ekonomik ilişkiler aynı sonuçları doğurmaktadır...”

“Ortak Pazar'a üyelik, ulusal onura ve emekçi halkımızın çıkarlarına yönelmiş büyük bir darbedir. Katma Protokol'ün uygulanmasıyla, Türkiye'nin ekonomi politikasını AET'nin emperyalist tekelleri ve onların devletleri çizecektir. Ülkemizin ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmasıyla ilgili kararlar bağımsız bir şekilde değil, tersine Ortak Pazar üyeliğinin bağlayıcı hükümlerine göre, yani dış merkezlerden alınacaktır...”

“DİSK, zaten bağımlı ve az gelişmiş ekonomimizin resmen emperyalist tekellerin örgütü olan Ortak Pazar'a bağlanmasına karşıdır. DİSK, ulusal güvenliğimizin ve bölgede barışın bir gerekliliği olarak NATO'dan çıkılmasını savunurken, ekonomik bağımlılığımızı pekiştirecek olan Ortak Pazar'a üyelikle ilgili tüm kararların iptalini istemektedir... İşçi sınıfımız ve DİSK, ülkemizi NATO, ikili anlaşmalar ve Ortak Pazar boyunduruğundan kurtaracak ilerici, ulusal ve demokratik bir hükümet istiyor.”

Kemal Türkler, 1976 yılı Ekim ayında T.Maden-İş Sendikası Olağan Genel Yönetim Kurulu toplantısını açarken yaptığı konuşmada da şunları söyledi:⁵ “Emperyalist Avrupa

² DİSK, **5. Dönem Çalışma Raporu**, Yay.No.15, İstanbul, 1975, s. 87–88.

³ DİSK, a.g.e., 1975, s. 81.

⁴ **DİSK Ajansı**, 976/135, 3.3.1976

⁵ Öz, R. (der.), **Kemal Türkler Kürsüde**, 1, Kemal Türkler Eğitim ve Kültür Vakfı Yay., İstanbul, 2003, 2003, s.197-8.

tekellerinin ekonomik örgütü olan Ortak Pazar karşısında dilencilik siyasetine son verilmeli ve ekonomik bağımlılığımızı artıran Ortak Pazar'a üyelikle ilgili tüm anlaşmalar iptal edilmelidir.”

DİSK'in 3 Ekim 1978 günü Başbakan Bülent Ecevit'e gönderdiği mektupta da DİSK'in Ortak Pazar konusundaki tavrı yinelenmişti:⁶ *“Kuruluşundan bu yana emperyalizme karşı kararlı bir tavır almış olan ve özellikle 5. ve 6. Genel Kurullarında NATO, CENTO gibi askeri, AET, IMF, OECD gibi ekonomik örgütlerden çıkılması, ikili anlaşmaların iptal edilmesi, yabancı üs ve tesislerin kapatılması, genel ve tam bir silahsızlanma, barışçı bir dış politikanın izlenmesi için mücadele yolunda bağlayıcı kararlar alan DİSK, ABD üslerinin yeniden açılmasına kesinlikle karşıdır.”*

12 EYLÜL SONRASINDAKİ DEĞİŞİM

12 Eylül Darbesi'nin en önemli hedefi DİSK'ti. Darbeden sonra 2000 civarında DİSK ve üye sendika yöneticisi, işyeri sendika temsilcisi ve baştemsilcisi, üyesi ve uzmanı gözaltına alındı, işkenceden geçirildi. Maden-İş'in avukatı Hilmi Feyzioğlu'nun işkence sonrasında Bursa'da kendisini Emniyet Müdürlüğü'nden atarak intihar ettiği ileri sürüldü. İlerici Deri-İş Genel Başkanı Kenan Budak vurularak öldürüldü.

DİSK Davası 1986 yılı Aralık ayında sonuçlandı. Ancak konu Askeri Yargıtay'a götürüldü. 1991 yılında Türk Ceza Kanunu'nun 141. ve 142. maddelerinin kaldırılması sonrasında, DİSK Davası beraatle sonuçlandı.

Yeniden faaliyete geçmesi sonrasında DİSK'in Avrupa Birliği'ne ilişkin tavrı kökten değişti.

Bu değişimin en önemli nedeni, DİSK'te sosyalist-komünist etkinin sona ermesidir. DİSK'in 12 Eylül öncesinde Avrupa emperyalizmi karşısında takındığı tavrıda, DİSK'in yönetiminde bulunanların veya yönetim üzerinde etkili olanların sosyalist-komünist çizgisi belirleyiciydi. Türkiye'de 12 Eylül öncesinde “sol” içinde Avrupa emperyalizmine yalnızca sosyalist-komünist çizgide olanlar karşı çıkıyordu. DİSK'in 1991 yılından sonraki çizgisinin sosyalist-komünist hareketle ilgisi yoktur. Bunun en önemli nedeni, Türkiye'de sosyalist-komünist solun 12 Eylül sonrasında ezilmiş olmasıdır. 1991 yılında Sovyetler Birliği'nin çökmesinin rolü de büyüktür. 12 Eylül öncesinin DİSK'ine damgasını vuran kimlik, sosyalist-komünist hareketti. Sosyalist-komünist etkiden arındırılan DİSK'in eski çizgisini sürdürmesi de olanaklı değildi. DİSK'in Avrupa'yı emperyalist olarak görmemesi ve suçlamaması, Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne katılabileceğini sanması ve bu süreci savunması, Türkiye'yi dönem dönem Avrupa Birliği'nin yetkililerine (diğer bir deyişle, emperyalist bir ülke grubuna, Türkiye'nin sorunlarını yaratanların kendisine) şikayet etmesi bu nitelik değişmesindedir. Burada üzücü olan, geçmişte komünizme karşı Avrupa emperyalizmi yandaşı olan bazı çevrelerin günümüzde AB emperyalizmine karşı çıkarken, Avrupa emperyalizmine karşı çıkma geleneğine sahip bir örgütün AB yandaşı olmasıdır.

12 Eylül öncesinde DİSK içindeki TKP'liler yurtdışına gitmeye hazırlıktı. Bu nedenle, 12 Eylül Darbesi geldiğinde DİSK'in ve bağlı sendikaların TKP'li yöneticileri yurtdışına çıktılar. Darbeye hazırlıklı olmayan ve çoğunluğunu sosyalist-komünist olmayan insanların oluşturduğu bir kadro ise cezaevine girdi. Bu kişilerin büyük çoğunluğu sendikacılıkta rahat bir hayat sürmüştü; siyasi amaçlar için büyük sıkıntılara katlanmak bu insanlar için kolay değildi. Bu zor ve sıkıntılı süreçte önemli maddi zorluklar da yaşadılar. Bu dönemde Avrupa'nın bazı ülkelerindeki sendikaların tutukluların ailelerine gönderdikleri paralar ve ziyaretler yoluyla

⁶ DİSK, , 7. Genel Kurulu Çalışma Raporu (Haziran 1980), Ankara, 1980, s.179-184

gerçekleştirdikleri dayanışma, çok önemliydi. Bu sıkıntılı dönemde kurulan bağlar, “emperyalist Avrupa” anlayışının değişmesine katkıda bulundu.

DİSK’in ve bağlı sendikaların kayyım eliyle yönetilmesi sürecinde biriken kaynaklar, sendikaların yeniden faaliyete geçmesi sonrasında hızla tükendi. Sendikaların üye sayısı da artmadığından, mali sıkıntı baş gösterdi. Bu noktada devreye Avrupa Birliği projeleri girdi. DİSK, bir dönem ABD’den para yardımı alan TÜRK-İŞ’e yönelttiği haklı suçlamalara kendisi maruz kalmaya başladı. Bu eleştirilerden kurtulmak içinse Avrupa Birliği’nin emperyalist bir merkez olduğu görüşüne karşı çıkmaya, “sermayenin Avrupası”na karşı “emeğin Avrupası”nı savunduğunu ileri sürmeye başladı. Ancak bunu yaparken de Avrupa Birliği’nden para almayı sürdürdü ve Avrupa Birliği’ni emperyalist bir merkez olarak eleştirmedi, suçlamadı.

Bugün gelinen noktada, geçmişte Avrupa’yı emperyalist olarak suçlayan DİSK, günümüzde Avrupa Birliği’nden para almaktadır. Bunun son örneği de, 2008 yılında uygulamaya sokulan 3,5 milyon Euroluk bir projedir.

DİSK’in 1992 yılında, 12 yıllık bir aradan sonra toplanan 8. Genel Kurulu’na sunulan raporda şu değerlendirme yer alıyordu:⁷

“DİSK Yürütme ve Yönetim Kurulu üyeleri hapisten çıktıktan sonra çalışmalarını sürdürdü. 1985 yılı başında DİSK’i üyeliğe kabul eden Avrupa Sendikalar Konfederasyonu ASK’nın Genel Sekreteri Mathias Hintercheid ve yardımcısı Björn Petterson ve Uluslararası Özgür İşçi Sendikaları Konfederasyonu bölge görevlisi Peter de Jong Türkiye’ye gelerek DİSK Genel Başkanı ve DİSK Yürütme Kurulu üyeleri ile görüşme yaptılar.

“1986 yılı sonunda DİSK Genel Başkanı Avrupa’ya giderek ASK, ICFTU ve ASK’a üye çok sayıda sendikal merkezi ziyaret ederek göstermiş oldukları eşsiz uluslararası dayanışmaya teşekkür etti ve sendikal konularda görüş alışverişinde bulundu.

“30 Haziran 1987 – 4 Temmuz 1987 tarihlerinde İstanbul’da toplanan Avrupa Konseyi Mini Oturumu’nda ASK Genel Sekreteri ve Yardımcısı ile birlikte DİSK Yürütme Kurulu üyeleri de katıldı. Mini Oturum’da Abdullah Baştürk bir konuşma yaparak Türkiye’de sendikal durum ve DİSK hakkında bilgi verdi.

“DİSK, 20. Kuruluş Yıldönümü’nü 13 Şubat 1987’de İstanbul’da görkemli bir biçimde kutladı. 14 Şubat’ta gerçekleştirilen ve ev sahipliğini SHP’nin yaptığı ‘Demokratik İşçi Sendikalarının İşlevleri ve Hakları’ konulu sempozyum ile birlikte bu kutlamaya ASK, ICFTU, DİSK (Dünya İş Konfederasyonu) ve PSI (Uluslar arası Kamu Çalışanları Federasyonu) genel sekreterleri ile ASK’a üye 19 kuruluşun temsilcileri katıldı.

“18 Haziran 1987’de Almanya’nın Köln kentinde ‘Almanya Sendikalar Birliği DGB’nin DİSK ile Dayanışma Gecesi’ gerçekleştirildi. Yedi bin kişilik kapalı salon toplantısı ile o güne kadar Avrupa’da yapılan en büyük dayanışma toplantısı olan gecede DİSK Genel Başkanı konuşma yaptı...

“1987 sonunda İsveç Sendikal Hareketi DİSK Genel Başkanı’nı özgürlük ödülü ile onurlandırdı...

“DİSK, İsveç Memur Sendikaları Konfederasyonu ile birlikte 16-17 Nisan 1988’de ‘Türkiye’de Kamu Çalışanları Sendikal Hakları ve İsveç Örneği Sempozyumu’nu gerçekleştirdi.”

Aynı raporun “Uluslararası Dayanışma ve İlişkiler” (s.34-36) bölümünde de uluslararası sendikacılık hareketine, gösterilen dayanışma nedeniyle, kapsamlı bir biçimde teşekkür ediliyordu.

DİSK, açıldıktan sonra Avrupa Birliği’nden doğrudan ve/veya Avrupa Sendikalar Konfederasyonu’nu aracı olarak kullanarak, önemli miktarda para aldı.

⁷ DİSK, 8. Genel Kurulu Belgeleri, İstanbul, 1992, s.30-31.

Avrupa Komisyonu, www.deltur.cec.eu.int/english/proposal-service.html sitesinde, 1995 yılından beri Avrupa Birliği'nin Türkiye'de dağıttığı paraya ilişkin ayrıntılı bilgilerin yer aldığı "Sivil Toplum İş Başında" isimli bir rapor yayımladı. Raporda, DİSK'in aldığı parayla ilgili olarak yarım sayfadan fazla bilgi yer almaktadır. İlgili bölümün ilk paragrafı şöyledir: "*Sendikaların AB'nin oluşumunda ve çağdaş demokrasinin kurulmasında önemli rolleri vardır. Bu nedenle, sendikaların AB'deki bilgi birikimi ve deneyimlerinin, AB'ye aday ülkelere aktarılması giderek daha çok önem kazanmaktadır. Bu çerçevede, Avrupa Komisyonu DİSK'in yürüttüğü projeye, MEDA Demokrasi bütçesinden 150.000 Euro tutarında katkıda bulundu.*"

Avrupa Komisyonu Türkiye Temsilciliği'nin internet sayfasında da aşağıdaki bilgi yer almaktadır:⁸ "*İkili Projeler: Demokratikleşme ve Sivil Toplumun Güçlendirilmesine Yönelik Projeler: Şu anda AB tarafından desteklenen ve Türkiye'nin katıldığı 270.000 Euro bütçeli iki proje vardır. İlki DİSK (Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu), diğeri ise TOSAV (Toplumsal Sorunları Araştırma Vakfı) tarafından yürütülmektedir.*"

DİSK'in 2000 yılında toplanan 11. Genel Kurulu'na sunulan **Çalışma Raporu**'nda da "Yurt dışından gelen proje karşılığı" başlığı altında gelir kaydedilen bir para vardır. Bu paranın 150 bin Euro olduğu bilinmektedir. 15.9.1997 – 30.6.2000 döneminde DİSK'in aidat gelirleri 317,2 milyar lira iken, içinde proje gelirlerinin yer aldığı "diğer gelirler" 143 milyar liradır.⁹

DİSK, **Demokrasi ve İnsan Hakları için Avrupa İnisiyatifi** isimli bir yapılanma (European Initiative for Democracy and Human Rights) aracılığıyla da Avrupa Komisyonu'ndan 550.128 Euro almıştır. Proje referans numarası B7-701/2001/0222'dir. Toplam proje maliyeti ise 704.078 Euro'dur¹⁰.

Avrupa Komisyonu'ndan Avrupa Sendikalar Konfederasyonu aracılığıyla alınan bir milyon Euro'luk projenin uygulanması amacıyla oluşturulan Türkiye - AB Sendikal Koordinasyon Komisyonu 2001 yılı Eylül ayında kuruldu ve DİSK, KESK ve HAK-İŞ'le birlikte Avrupa Birliği parasıyla gerçekleştirilecek eğitim seminerlerinin düzenlenmesinde görev aldı.

Komisyon'da, Avrupa Sendikalar Konfederasyonu adına Annemarie David yer alıyordu. Koordinasyon görevini, Yücel Top üstlenmişti. HAK-İŞ adına Yusuf Engin, Osman Yıldız, Şahin Serim ve Aydın Ünal; DİSK adına Ali Şahin, Tamer Atış, Tonguç Çoban ve Serhat Salihoğlu; KESK adına da Hasan Hayır, İbrahim Kudiş, Hayri Kozanoğlu ve Ahmet Kaya Komisyon'da görev almıştı¹¹.

Emperyalist bir güç olan Avrupa Birliği'nin parasıyla, ve Avrupalı işverenleri ve Avrupa hükümetlerini haklı ve gerçekçi bir biçimde "sosyal ortak" olarak gören Avrupa Sendikalar Konfederasyonu aracılığıyla gerçekleştirilen "Sivil Toplum, Sendikal Diyalog ve Demokrasi" konulu eğitim seminerlerinin birinci adımı, 21-24 Ocak ve 28-31 Ocak 2002 tarihlerinde HAK-İŞ Genel Merkezi'nde gerçekleştirildi. Bu seminerlerin açılışında, Türkiye aleyhindeki çalışmalarını basına yansıyan elektronik posta haberleşmesinde kanıtlanan Avrupa Komisyonu Türkiye Temsilcisi Büyükelçi Karen Fogg da bir konuşma yaptı.

DİSK Genel Başkanı Süleyman Çelebi, Koordinasyon Komisyonu'nun **Başlarken** broşüründeki yazısında, "*oluşturulan ortak komisyonun yürüteceği proje ülkemizdeki sendikal hareketin kadrolarının Avrupa Birliği'ndeki emekçilerin hak ve özgürlükleri, sosyal güvenlik başta olmak üzere sosyal politikalar ve hukuk alanlarında bilinçlendirilmesinde ciddi bir gelişme sağlayacaktır...; tüm bunlar sendikaların ve üyelerinin küreselleşmenin yaratmış olduğu bilgi kirlenmesine, haklarımıza yönelik tehditlerine karşı emekçilerin uluslararası planda*

⁸ www.deltur.cec.eu.int/mali-ikili-hibeler-3.html

⁹ DİSK, **11. Genel Kurul Çalışma Raporu (28-30 Temmuz 2000)**, İstanbul, s.224, 226, 228, 230, 238.

¹⁰ <http://europa.eu.int/comm/europaaid/projects/eidhr/pdf>

¹¹ Türkiye-AB Sendikal Koordinasyon Komisyonu, **Başlarken**, 2001.

mücadelesine katkı verecektir,” diye yazıyordu. İki yılda harcanan 1 milyon Euro’luk Avrupa Birliği devlet parası bunların hiçbirisini sağlamadı. Bugün ise DİSK, TÜRK-İŞ ve HAK-İŞ’le 3,5 milyon Euroluk bir proje sürdürülmektedir.

SONUÇ

DİSK’in Avrupa Birliği konusundaki tavrı zaman içinde 180 derecelik bir değişik yaşadı. Geçmişte komünizme karşı Avrupa emperyalistlerinin yanında yer alanlar bugün Avrupa emperyalizmine karşı tavrı alırken, DİSK’teki sosyalist-komünist unsurların yarattığı geleneğin mirasını yiyenlerin bu geleneğin en önemli özelliklerinden biri olan anti-emperyalist çizgiyi terk etmeleri tarihin ilginç çelişkilerinden biridir.